

קהילות משימתיות כמנוע לצמיחה עירונית

בפריפריה הגיאוגרפית בישראל

רקע

נושא הצמיחה וההתחדשות העירונית הולך ותופס תאוצה בשנים האחרונות בישראל. הדבר נובע מתהליכים שמתרחשים בשנים האחרונות בחברה הישראלית ובעולם בכלל:

- א. הבנה כלל עולמית אשר באה לידי ביטוי בוועידת III HABITAT של האו"ם, אשר התכנסה באוקטובר 2016 בקיטו, בירת אקוודור בנושא מגורים ופיתוח עירוני מקיים. הועדה קבעה כי עירוניות מקיימת מהווה מפתח לאיכות חיים והתפתחות החברה האנושית אל מול אתגרי הצמיחה הדמוגרפית, משבר האקלים, צריכת משאבים מוגברת וכד'.
- ב. "משבר עירוני" המאופיין בהיחלשות והזנחת מרכזי הערים ותפקידן כמרכזים כלכליים-חברתיים, התפוררות המרקמים והשכונות הוותיקות, ועזיבה של צעירים והון אנושי ממרכזי הערים לשכונות חדשות בערים ולערי לוויין. המשבר העירוני מחייב התמודדות רב מגזרית בהובלה ממשלתית שתכליתה קידום מדיניות של צמיחה והתחדשות עירונית.
- ג. הרחבת הפערים בחברה הישראלית והפיכתה למדינה מובילה בעולם בפערים חברתיים ואי שוויון כאשר השכונות המוחלשות מהוות פס יצור וחממה לעוני, מצוקה, פערים חברתיים וסיכון עבור תושביהן. עזיבת האוכלוסיות החזקות וכניסה של אוכלוסיות מוחלשות בעקבות מחירי דיור נמוכים מכניסה את השכונה ל"מעגל קסמים" אשר מנציח את השכונה כמערכת המייצרת פערים ומחלישה את תושביה.
- ד. צמצום האחריות והמחויבות הממשלתית לטיפול במצוקות תושביהן בדגש על השכונות המוחלשות ופריפריה גאוגרפית וחברתיות.
- ה. התפתחות החברה האזרחית כגורם בעל השפעה על מדיניות ממשלתית כאשר שיאה במחאה החברתית בשנת 2011 אשר נתנה דחיפה למעורבותה של החברה האזרחית על תהליכי קבלת ההחלטות בדגש על יוקר המחיה, דיור וצמצום פערים חברתיים.

מגמות אלו מהוות הזדמנות לקהילות המשימתיות לממש את הערכים המוספיים שלהן על מנת לפעול כראש חץ בשכונות ובמרקמים הוותיקים, הן כתושבים והן כארגוני חברה אזרחית, ליצירת שינוי, תוך יצירת שותפויות רב מגזריות בהובלת הממשלה והרשויות המקומיות.

צמיחה והתחדשות עירונית (Urban renewal) מהי?

ישנן מספר רב של הגדרות למושגים של צמיחה והתחדשות עירונית. ההגדרות מדגישות משתנים שונים המובילים את תהליך ההתחדשות. כאשר שני הצירים המרכזיים אשר מובילים את תהליכי השיקום וההתחדשות הם:

א. צמיחה והתחדשות חברתית-קהילתית - מאמץ המדגיש פיתוח קהילתי-חברתי שבמרכזו פיתוח ההון האנושי וההון החברתי בשכונה תוך חידוש מערכות החינוך, התרבות, הבריאות, שטחי הציבור, ביטחון אישי השייכות והקהילתיות בראיה כוללת. המטרה להפוך את השכונה לאטרקטיבית, חיה ותוססת המייצרת איכות חיים לתושביה. כאשר ההתחדשות הפיזית המתייחסת לחידוש המרחב הציבורי ודיור מהווים נדבך נוסף משלים לתהליכים הקהילתיים-חברתיים.

ב. התחדשות פיזית - מאמץ המדגיש את ההתחדשות הפיזית כגון: שיפור מבני המגורים, שיפור שטחי הציבור, נראות פיזית של השכונה. במסגרת המאמץ הפיזי יופעלו בתחום הבניה למגורים פרקטיקות של פינוי בינוי, בינוי-פינוי-בינוי, עיבוי, תמ"א 38, תנאי מגורים, שטחי ציבור מטופחים, נראות פיזית. כאשר התפיסה היא שהדיור והנראות הפיזית הינה המנוף להתחדשות כוללת של השכונה.

קרן שח"ף רואה **צמיחה עירונית (Urban renewal)** כתהליך אשר מטרתו להוביל אזורים מוחלשים, מוזנחים, שוליים המאופיינים בהגירה שלילית כרונית ודימוי נמוך והפיכתם לאזורים תוססים, חיוניים, אטרקטיביים בעלי חוסן ושייכות קהילתית המספקים תשתית ושירותים לצמיחה ומימוש הפוטנציאל הטמון בתושביהן, בהובלת קהילות משימתיות.

תפיסת הקרן בתחום מבוססת על הערכים המוספים של הקהילות בתחום הקהילתי-חברתי והיכולת שלהן להוות כוח חלוץ אשר יגיע ראשון לשכונות, ועל הצורך של הקהילות בדיור קבע בשכונות. המהלך יביא להתחדשות קהילתית-חברתית, יצירת אקלים שכונתי שיביא למשיכת צעירים נוספים, להגדלת המחויבות של הרשות לשכונה ויצירת התשתית להתחדשות פיזית ולקידום פרויקטים של דיור בשכונה. תפיסה זו מתבססת גם על ההבנה שהתחדשות פיזית ופרויקטים של דיור, המונעים כיום מכוח של כלכלת שוק ויזמות פרטית למטרות רווח, לא יתרחשו בפריפריה הגיאוגרפית ללא סיוע ממשלתי נרחב מחד, ותהליכים קהילתיים-חברתיים בשכונה מאידך.

בהקשר זה רלוונטית הגדרת משרד הבינוי והשיכון לפרויקט שיקום שכונות שהובילה המדינה. ממשלת ישראל הגדירה את מטרות פרויקט שיקום שכונות "כהתמודדות מקיפה ורב-ממדית עם תופעת הפער החברתי המתרחב במדינת ישראל וטיפול במוקדי מצוקה חברתית ואזורי התבלות פיזית במרכזים עירוניים וביישובי פיתוח" (מתוך מסמכי פרויקט שיקום שכונות).

צמיחה עירונית- קהילות משימתיות כמנועי צמיחה חדשים

תנועת הקהילות המשימתיות- תנועה חברתית לשינוי - בשנים האחרונות מתפתחת בישראל תנועה חברתית של קהילות משימתיות. חברי הקהילות הינם צעירים אידיאליסטים אשר בחרו לחיות ולפעול מתוך מחויבות להובלת שינוי בפריפריה הגיאוגרפית. התנועה כוללת 215 קהילות מכל קשת החברה הישראלית, מעל 10,000 חברי קהילות הפרוסים ב-80 ישובים עירוניים.

קהילות משימתיות חוד החנית לצמיחה עירונית בשכונות- בשנים האחרונות יותר ויותר קהילות בוחרות לחיות בשכונות המוחלשות ופועלות ככוח חלוץ להתחדשותן. כיום אנו מבחינים במגמה של ריכוז מספר קהילות מגוונים שונים בשכונה. מגמה זו תתרחב בשנים הבאות. עם המשך התרחבות תנועת הקהילות אנו עתידים לראות יותר ויותר שכונות מרכזות מסה של 5-10 קהילות ומהוות כוח משמעותי לשינוי. יחד עם הרשות המקומית וארגוני חברה אזרחית פועלות קהילות לשיפור מצב ואיכות החיים בשכונה עבור כלל תושביה. ריכוז מאות חברי קהילות וצעירים במודל משותף עם הרשות המקומית תהפוך שכונה מוזנחת נטושה שכוחותיה עוזבים אותה לשכונה צעירה תוססת, מושכת צעירים ומשפחות צעירות אשר רוצים לגדל בה את ילדיהם ולקדם איכות חיים לכלל תושביה.

ערכים מוספים ייחודיים של קהילות משימתיות בתחום ההתחדשות השכונתית והצמיחה העירונית

1. **מחויבות גדולה לשינוי**- חברי הקהילות יפעלו ככוח חלוץ, ראשוניים (ויחידים) אשר יעברו לשכונות על מנת להניע את המהלך ויובילו אחרים להצטרף. מחויבות חברי הקהילות מונעות מתוך מחויבות לחברה הישראלית. מוטיבציה ערכית לשינוי מצב בחברה הישראלית ובשכונות בפרט מהווה את הבסיס למעבר לשכונה או לבחירה של בני המקום להישאר ולפעול בה. הרצון לשיפור איכות החיים בשכונה בה רואים בית לתמיד ובה מגדלים את ילדיהם מהווה מקור כוח רב עוצמה לטווח ארוך. בנוסף חברי הקהילות רואים בפעילותם בשכונה ובזירה החברתית הגשמה אישית ומקצועית. השילוב של שלוש המוטיבציות המרכזיות הללו מהווה מקור כוח יוצא דופן.
2. **קהילות חיים**- חברי הקהילה נשארים לחיים בשכונה, להבדיל מפרויקטים ועמותות שבאות והולכות. עשייה על ידי חברי קהילות ותושבים הרואים בשכונה בית עבורם מביאה ראייה כוללת, הוליסטית וארוכת טווח הן בבחירת סוג הפעולה והן בהפעלת פרויקטים הנקודתיים בראיה מקיימת וארוכת טווח. תהליכים אלו מקבלים משנה תוקף עם התבגרות הקהילה ומעבר לקהילת משפחות בוגרת.
3. **כוח אזרחי איכותי מניע שינוי**- הקהילות מהוות כוח אזרחי אשר פועל על מנת לדרוש מהרשות לפעול לשינוי מצב השכונה, לשיפור השירותים ולהגדלת ההשקעות העירוניות בה. פעולות משותפות של קהילות ותושבים כגון: הקמת ועדי שכונות, ועדי הורים, צוותי פעילים בנושאים שונים ורשתות קהילתיות תגביר את הסולידריות,

- הקהילתיות והשייכות ותהווה כוח אזרחי נחוש אשר פועל בהתמדה ולאורך שנים. כוח אזרחי אשר יחייב את הרשות להתגייס לתהליכי ההתחדשות.
4. מובילים שינוי ביחד- הקהילה מהווה מקור לתמיכה ועידוד ומסייעת בהקטנת השחיקה והבדידות שחשים פעילים הנאבקים לשינוי. חברי הקהילה מהווים שותפים למעשה, מקור למשאבים של ידע, רישות, ומשאב אנושי. משאבים אשר מסייעים בהתמודדות עם המשימות המורכבות הדורשים תהליכי התחדשות ושינוי.
5. מגוון קהילות- כיום קהילות כוללת את כלל חלקי החברה הישראלית: ישראלים ותיקים, עולים חדשים, דתיים וחילונים, יהודים ולא יהודים ועוד. ריכוז מגוון קהילות בשכונה מאפשר לפעול בצורה אפקטיבית יותר עם מגוון האוכלוסיות החיות בשכונה.
6. מקור משיכה לצעירים ומשפחות צעירות- קהילות מסייעות בהבאת צעירים נוספים לשכונה ומניעת בריחה של צעירים בני המקום מהשכונה. ההגעה של קהילות, שיפור השירותים, והתחושה שיש תקווה ויש למה להישאר מסייעת למשוך צעירים נוספים ולהשאיר את בני המקום.
7. שוברות את הנרטיב של "מי שמצליח עוזב"- ההגעה של צעירים חזקים והישארות של צעירים בני מקום מובילים והקמת קהילות מתוך מקום של בחירה בשכונה מהווה שבירה של האקסיומה של מי שטוב, חזק ומצליח בורח מהשכונה בהזדמנות הראשונה. הבחירה של צעירים לראות בשכונה בית ומקום למימוש פוטנציאל אישי ולהישאר בשכונה גם לאחר שהצליחו יוצר שינוי בנרטיב הצלחה=עזיבה ושהטובים עוזבים.
8. היכרות אינטימית עם השכונה- לאורך השנים ההיכרות עם הצרכים, החזקות והאתגרים השכונתיים, מוביל לראיה כוללת ארוכת טווח של הפתרונות הדרושים בשכונה והגדלת הסיכוי להצלחת הפרויקטים המופעלים.
9. חדשנות וזימות - חברי קהילות הינם יזמים חברתיים, יזמות הבאה לידי ביטוי הן בשיפור ופיתוח שירותים חדשים בשכונה והן כמתנדבים וכתושבים פעילים במסגרות שונות בשכונה.
10. פעולה מקומית עם תשתית ארצית של ארגוני קהילות- ארגוני הקהילות תומכים הן במשאבים והן בידע ובעשייה המקומית בשכונה. רשתות יכולות לרכז מאמץ על מנת לסייע לקהילה בשטח להתמודד עם סוגיות ספציפיות בשכונה. שיתופי פעולה בין רשתות של קהילות על מנת להוביל ביחד שינוי בסוגיות רוחביות הקשורות להתחדשות עירונית מהווה מכפיל כוח להתמודדות עם הממשלה בפתרון בעיות.
11. הכרה ותמיכה רחבה- הכרה ותמיכה הולכת וגדלה בקרב רשויות מקומיות ומשרדי הממשלה ופילנתרופיה בפוטנציאל של הקהילות להוביל שינוי מביא למשאבים ושותפויות נוספות.

פיתוח תחום התחדשות עירונית - מודל קרן שח"ף

מטרת על

צמצום פערים כלכליים חברתיים והתחדשות קהילתית חברתית בשכונות המוחלשות בפריפריה הגיאוגרפית בישראל באמצעות קהילות משימתיות וצעירים

מטרות

1. מיצוב קרן שח"ף וקהילות משימתיות כגורם מוביל בתחום הצמיחה העירונית בישראל
2. פיתוח מודל חדש להתחדשות עירונית בפריפריה הגיאוגרפית בישראל. מודל בו קהילות משימתיות משמשות ככוח חלוץ, בשיתוף עם צעירים וארגוני חברה אזרחית
3. בניית שותפויות בין מגזרות ברמה הארצית והמקומית לקידום צמיחה עירונית
4. חיזוק ההון האנושי בשכונה, שינוי מאזן ההגירה, חידוש המרחב הפיזי והציבורי, שיפור ופיתוח שירותים, וחיזוק השייכות והמנהיגות הקהילתית
5. פיתוח תחום התחדשות עירונית בתוך תנועת הקהילות כתחום פעולה מוביל ומרכזי
6. פיתוח תחום הידע בנושא הצמיחה השכונתית ותפקידן של קהילות משימתיות כמחוללות התהליך

יעדים

1. ביצוע פיילוט של המודל בשיתוף משרד ממשלתי ב-3-5 שכונות בשלוש השנים הקרובות
2. 70 קהילות יפעלו במסגרת תחום הצמיחה העירונית ב-5 שנים
3. 8 רשויות מקומיות יבצעו תכניות אסטרטגיות עירונית בנושא קהילות כמנוע לצמיחה עירונית ב-5 שנים
4. גיוס כ-40 מיליון ₪ ממשרדי הממשלה ומפילנתרופיה ב-5 שנים להפעלת מודל ההתחדשות
5. ביצוע מחקר הערכה מלווה לפיילוט והמשגת מודל התחדשות עירונית בהובלת קהילות

מודל קרן שח"ף - קהילות חוד החנית לצמיחה עירונית ושכונתית

1. **תכנית אסטרטגית עירונית** – תבנה תכנית אסטרטגית בשתי רמות:
בניית תכניות אסטרטגיות עירונית כוללת בנושא קהילות משימתיות כמנוע לצמיחה עירונית - בכל רשות תבנה תפיסה עירונית ותכנית אסטרטגית לפעילות קהילות משימתיות לאור מטרות שהציבה העיר כולל משאבים שיוקצו לקידום הנושא. המהלך יקודם בברכת ראש הרשות ועל ידי פרט בכיר בדרגת מנכ"ל/סגן ראש עיר/מנהל אגף ואיש מקצוע ברמת השטח שיוגדר לצורך קידום שוטף.

- בניית תכנית אסטרטגית להתחדשות שכונה – לתכנית שני מרכיבים מרכזיים:
תכנית שכונתית כוללת ("תכנית אב") לצמיחה והתחדשות לשכונה כוללת תכנון ארוך טווח ומשאבים שיושקעו בפיתוח השכונה.
תכנית "קהילות" כמנוע להתחדשות שכונתית" המבוססת על הערכים המוספיים של קהילות במרקמים הוותיקים והשכונות המוחלשות.
- 2. הקמה ועיבוי קהילות קיימות בשכונה**
סיוע בהקמת קהילה חדשות בשכונה- חשיפה ותמרוץ ארגוני הקהילות להקים קהילות חדשות בשכונה. תמיכה בשיתוף הרשות המקומית בתהליכי הקמה של הקבוצות ותקצוב פעילותן. הקמה של קהילה בשנה בשכונה.
עיבוי קהילות קיימות- תמיכה בפעילות הקהילות הקיימות בשכונה, תמיכה ביזמות קהילתיות ופרויקטים שהקהילה מפעילה בשכונה. סיוע בקליטה במשרות ברשות המקומית וכו', חיזוק הקהילות הקיימות והקמת קהילות חדשות יוצרים מעגלי עשייה ושותפות אשר נותנים תקווה לשינוי, מושכים צעירים נוספים, ומונעים עזיבה של צעירים ומשפחות בני המקום.
- 3. קידום פעילות של חברה אזרחית והשקעה עירונית בשכונה בהובלת קהילות משימתיות**
פיתוח אקטיביזם והתנדבות של תושבים ויצירת "קול" לשכונה - ועדי שכונות ובתים אשר ייצגו את השכונה, רשתות מתנדבים קהילתיות, סיירות הורים, רשתות תמיכה לקשישים וילדים ונוער בסיכון בשכונה.
פיתוח שירותים חדשים וחיזוק שירותים קיימים - מעונות יום, בתי ספר, מועדוני נוער, מרכזי למידה, טיפת חלב, מרפאות וכו'.
בניית קהילה שכונתית בדגש על שכונה צעירה- חגים קהילתיים, הופעות, תרבות מקומית וכו'.
פיתוח כלכלה ועסקים מקומיים- בתי קפה, מקומות בילוי, קואופרטיבים, נטוורקינג למשרות ותעסוקה.
מיצוב מחדש של השכונה- פעולה תקשורתית לשינוי תדמית השכונה על ידי העלאה למודעות של השינוי המתרחש והצדדים החיוביים בשכונה.
פיתוח מרחבים ציבוריים- פיתוח מרחבים ציבוריים כגון פארקים, גינות קהילתיות, מגרשי ספורט, גני שעשועים, תאורה.
- 4. בניית רשתות צעירים שכונתיות וצעירים בני מקום**- על מנת להוביל לשינוי יש צורך לרתום צעירים נוספים לשינוי ולהפוך את השכונה לאטרקטיבית עבור צעירים ומשפחות צעירות. צעירים אילו יהווה כוח אזרחי נוסף אשר יחד עם הקהילות יפעלו לשינוי. הקהילות שותפות בבנייה והפעלת הרשת אשר פונה לקהל רחב של צעירים ומשפחות צעירות מהעיר ומהשכונה. הרשת מורכבת מ- 20-10 צעירים אקטיביסטים, חלק חברי קהילות, אשר מזרימים את האנרגיה ברשת. יחד איתם פעילים כ-80-120 מתנדבים אקטיביסטים קבועים אשר פעילים באירועים השונים. בקצה הרשת עוד כ-1000 מקבלי שירות ומשתתפים בפעילויות מהשכונה והעיר (תלוי בגודל השכונה/עיר).

- הרשת פועלת בתחומי תרבות ויצירת "סצנת צעירה" בשכונה - אירועים שכונתיים, הופעות, במה ליצירה ואומנות מקומית, תעסוקה - נטוורקינג, מרתונים הכנה לתעסוקה, יזמות כלכלית חברתית וכו', פיתוח מסגרות חינוך כגון: גנים, מעונות, בית ספר שכונתי, התחדשות המרחב הציבורי ודיור - גינות משחקים, חידוש פארקים, תאורה, קידום פרויקטים של בניה ברת השגה, כלכלה מקומית - יזמות כלכלית-חברתית, שת"פ עם עסקים מקומיים, חידוש מרכז מסחרי, יזמות כלכלית חברתית ו**בניית קהילה ותחושת שייכות** - קבוצות עניין, חיזוק מסגרות קהילתיות, אירועי ספורט שכונתיים וכו'.
5. **דיור בר השגה לצעירים ותושבים בני המקום בשכונה** - על מנת להרחיב להביא את ה"גל הבא" של צעירים ומשפחות צעירות, ולאפשר לצעירים בני המקום וחדשים לרכוש בתים ולהשתקע בשכונה. הקרן תסייע בהנחת התשתית להקמת פרויקט בניה של דיור בר השגה. עקרונות המודל:
- ניהול על ידי עמותה ללא כוונות רווח בעלת ראייה קהילתית בתמיכה של פילנתרופיה, משקיעים חברתיים ומשרדי ממשלה.
 - תמהיל דירות מגוון - דירות 3-5 חדרים המאפשר לצעירים ולמשפחות בשלבי חיים השונים להשתקע בשכונה
 - פרויקט "לכולם" שמשלב בשכונה - שמירה על תמהיל דיירים מגוון מבחינה כלכלית-חברתית שישרת את תושבי השכונה וימשוך אוכלוסייה מבוססת.
 - עירוב שימושים - פרויקט יכלול בניה במגוון שימושים כגון: דיור למגורים בשכירות ארוכת טווח, מבני ציבור כגון: גנים, מעונות, מרכז קהילתי ומבנים למסחר כגון: חנויות, בילוי וכד'. תמהיל אשר יקדם את התפתחות השכונה.

תפקיד קרן שח"ף - צמיחת השכונות הינה משימה מורכבת הדורשת הובלה ותכלול של שותפות רב מגזרית ופעולה ארוכת טווח בשכונה. לקרן תפקיד מכריע בהובלה ותכלול המהלך, תמיכה ומימון בשלבי הפיתוח, יצירת אימון בין השותפים בזירה השכונתית והעירונית והוכחות הצלחה בשטח. התחום נמצא בשלבי פיתוח ולכן יש צורך לקדם במקביל את התחום מול כלל השחקנים: משרדי ממשלה, רשויות מקומיות, פילנתרופיה, קהילות משימתיות וגורמי מקצוע, אשר יפעלו ביחד בזירה השכונתית. הובלת המהלך היא באחריות הרשות המקומית בכלל ובאמצעות זרוע מקומית (מתנ"ס, תאגיד עירוני להתחדשות, מנהלת וכו') כאשר הקהילות המשימתיות מהוות חוד חנית בשכונה ופועלות ביחד עם תושבים וארגוני חברה אזרחית נוספים להניע את השינוי מלמטה ולקדם את מחויבות הרשות לתהליך.

אסטרטגיית פעולה קרן שחף לפיתוח תחום צמיחה עירונית ושכונתית

- 1. בניית מודל לפעולה בשכונות** - היכרות הקרן עם הערכים המוספים של הקהילות, אופי פעולתן, הפעילות בשטח אשר נעשית כבר עכשיו מתוך ראייה ארצית ורחבה הובילה לבניית המודל המבוסס על ערכים מוספים של קהילות משימתיות בשדה, תוך ראייה כוללת של השכונה. המשגת המודל הינו תוצאה של ניסיון בפיתוח מודלים

בתחום הקהילות ועבודה משותפת עם ארגוני קהילות, רשויות מקומיות, מכון דו-עת ושותפים נוספים (מוצג בהמשך המסמך).

2. **בניית שותפויות לקידום המהלך** - הובלת המהלך דורשת בניית שותפות מגזריות ורב מגזריות:

פילנתרופיה והשקעות חברתיות - בניית קבוצה של קרנות ותורמים פרטיים מהארץ ומחול אשר יתמכו במהלך של התחדשות השכונות. ההשקעות הפילנתרופיות ימוקדו לפיתוח המודל והנעת התהליך ולפעולות בשכונה. כל תורם פי יכולותיו. השקעות חברתיות ימוקדו ביזמות כלכלית-חברתית בשכונות ובפרויקטים לדיור בר השגה בשכונות.

משרדי ממשלה - ללא השקעה ממשלתית משמעותית אין יכולת להוביל שינוי בר קיימה. שישה משרדי ממשלה מרכזיים בעלי פוטנציאל לקידום המהלך: משרד הבינוי ושיכון- אגף שיקום שכונות, משרד הנגב, הגליל ופיתוח הפריפריה, משרד לשוויון חברתי, משרד הרווחה, משרד החינוך ומשרד ראש הממשלה. כאשר הפעולה תהיה הן אל מול אנשי המקצוע והן אל מול השרים מתוך כוונה שהמשרדים יסייעו בתקצוב נוסף למימוש המודל ביחד עם הרשויות המקומיות.

רשויות מקומיות - איתור רשויות מקומיות אשר מקדמות פעילות של קהילות כיום וגיוס רשויות נוספות. פעולת הקרן תהיה מבוססת על הפעלת מודלים לצמיחה ושיקום (מוצג בהמשך) במספר רשויות נבחרות והוכחת הצלחה ובמקביל חשיפה לרשויות נוספות ולמרכז לשלטון מקומי.

ארגוני אזרחית וארגוניים מקצועיים - יצירת קואליציית של ארגוני חברה אזרחית אשר תפעל ביחד לקידום ההשקעה של המדינה בשכונות. קואליציה של ארגונים מקצועיים כגון: קליניקות המשפטיות של ירושלים ות"א, ארגוני סגור, ארגונים ארציים הפעילים בשכונות: חברה למתנסים, "מפעלות חינוך", ג'וינט, רש"י סוכנות וארגונים מקומיים. הקואליציה תפעל במשותף אל מול הממשלה וביחד בשכונות לכדי לקדם שינוי בשטח. פורום קהילות בתחום צמיחה עירונית - פורום אשר יפעל לסייע לארגוני קהילות בפיתוח התחום ובפעולה המשותפת שלהם לקידום התחום. יורכב מארגוני קהילות אשר מעוניינים לקדם את התחום ואשר צמיחה והתחדשות השכונות הינו תחום תוכן בארגון. שותפות רב מגזרית - קידום מהלך של שולחן רב מגזרי משותף הפועל ביחד לקידום הן ברמת המדיניות והן ברמה השכונתית.

3. **פיתוח תחום התוכן של צמיחה עירונית בעולם הקהילות** - כיום העיסוק בתחום

התוכן של ראייה כוללת להתחדשות שכונה מתפתח במספר מצומצם (15-20) של קהילות וארגונים, רובם המוחלט, קהילות בוגרות ומבוססות. סביבן עוד כ- 15-20 קהילות פוטנציאליות אשר מתעניינות בכניסה לתחום בטווח הקצר. על מנת ליצר השפעה של קהילות בשדה ההתחדשות יש צורך: להנגיש ידע קיים בתחום ההתחדשות לקהילות, לפתח ידע, מודלים ופרקטיקות ספציפיות המבוססות על הערכים המוספיים של קהילות בתחום, לקיים מחקר אשר מלווה את התפתחות התחום, להכשיר חברי קהילות וצוותים מקצועיים ולהרחיב את מס' הקהילות הפעילות בתחום. פיתוח תחום

התוכן הינו תהליך הדרגתי רב שנתי בסופו נרצה להגיע ל 50-70 קהילות פעילות בתחום.

לקרן ניסיון בפיתוח תחומי תוכן בעולם הקהילות. הניסיון כולל פיתוח הקמה ויזום קהילות, פיתוח מרחב קיימות, התנדבות בחירום, התנדבות קשישים וכו'. הקרן נמצאת בצומת המאפשרת לה להוביל פיתוח עם שותפים מקצועיים, ממשלה, ארגוני קהילות, רשויות מקומיות ופילנתרופיה.

- 4. השפעה על מדיניות ממשלתית לובי ותקשורת-** מצב השכונות הוא קודם כל תולדה של מדיניות ממשלתית, סדרי עדיפויות והעדר תקצוב מתאים לפיתוחן. על מנת להשפיע על הממשלה לקחת אחריות על מצב השכונות הקרן תפעל במספר ערוצים:
- א. קידום מדיניות ממשלתית אשר תרחיב את פעילות הממשלה והיקף התקצוב לפיתוח השכונות. בתחום זה נפעיל לובי לעבודה מול שרים, חברי כנסת ואנשי מקצוע במשרדי הממשלה כדי להניע אותם לפעולה. נקדם דיונים בוועדות ומליאת הכנסת, סוירים של ח"כ ושרים. הצעות מחליטים ופרויקטים משותפים. הפעולה תכלול שיתופי פעולה עם ראשי רשויות מקומיות, ארגוני חברה אזרחית וקהילות.
 - ב. העלאה למודעות של מצב השכונות והערכים מוספים וההזדמנות הגלומה בקהילות כמנוע להתחדשות. פעולה תקשורתית שמטרתה להשאיר את הנושא במודעות הציבורית ולהפעיל לחץ על קובעי מדיניות. כוללת כתבות במקומונים, מאמרי דעה, רשתות חברתיות ועיתונות ארצית.
 - ג. פעילות ציבורית רחבה- כנסים, ימי עיון, ניירות עמדה ובניית קואליציות של ארגונים אשר תקדם ביחד את הנושא.

לסיכום

המודל שפותח רואה בתנועת הקהילות כמנוע חדש לצמיחת השכונות. המודל מבוסס שני נדבכים מרכזיים: האחד, קהילות משימתיות כחוד חנית בעלי ערכים מוספים ייחודיים, צעירים, תושבים וחברה אזרחית אשר פועלים ביחד כחברה אזרחית פעילה אשר דורשת ופועלת לקידום שינוי הלכה למעשה. השני, רשות מקומית חזקה אשר רואה בשכונות הוותיקות והמוחלשות אתגר והזדמנות לצמיחה. רשות מובילה חזון, בונה תכנית אסטרטגית למישוש תוך הקצאת משאבים ארגוניים, תשומת לב ניהולית ומשאבים חומריים. השותפות רשות מקומית, קהילות משימתיות ארגוני חברה אזרחית, תושבים משרדי ממשלה ופילנתרופיה הוא המפתח להתמודדות עם האתגר שמציבות השכונות המוחלשות. זו ההזדמנות להביא את השכונות המוחלשות לצמיחה לטובת הרשות והתושבים ולהפוך אותן למקום שטוב לחיות בו.

נספח 1: פירוט תקציב לדוגמה לצמיחה שכונתית

תקציב לשכונה בש"ח							
סה"כ	2021	2020	2019	2018	2017	פירוט	סעיף
1,500,000	500,000	400,000	300,000	200,000	100,000	בניית 2 קהילות חדשות בשנה סה"כ 10 קהילות	הקמת וביסוס קהילות
4,500,000	1,500,000	1,200,000	900,000	600,000	300,000	הפעלת פרויקטים קהילתיים לקידום השכונה	הפעלת פרויקטים
	היקף הפרויקט כ 100 מיליון שח לשכונה					200 יח"ד	פרויקט דיור
1,000,000	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	שכר רכז ארצי של הפיילוט ב 5 שכונות	ריכוז הפרויקט
7,000,000	2,200,000	1,800,000	1,400,000	1,000,000	600,000		סה"כ
0	0	0	0	0	0		